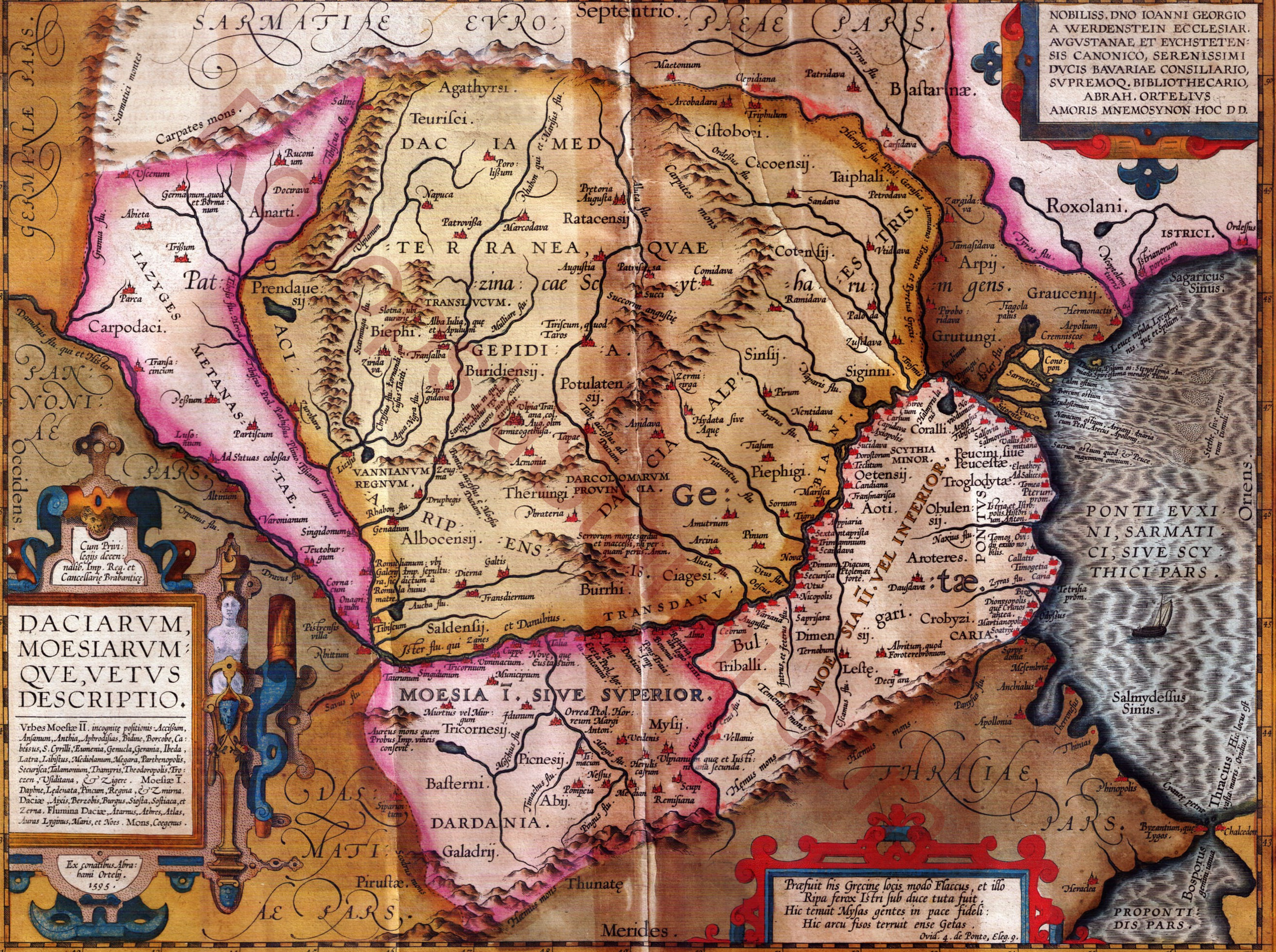
DACIAE.
ET
MOESIAE.

I NCOLAS huius regionis Daciæ Dacos Græci vocauere; Getas verò Romani: testes Plinius, Dion, Stephanus, & alij: (adfirmat hoc quoque horum rex quondam Cottiso, quem Suetonius Getarum dicit; & Horatius Dacum.) siue Gothos, vt placet Iornandi. Sub Scytharum autem nomen video hos ab antiquioribus, vt Herodoto & eius sæculi scriptoribus comprehendi. quibus adsentitur quoque dictus Iornandes. Daos etiam nominat eos dictus Stephanus. & Dauos, Strabo. qui hos ita discernit, vt Getas magis ad Orientem, Dacos verò ad Occidentem vergere dicat. Eadē tamen lingua hos vti, & vnà cum his Tracis, Germanica nempe; ex Plinio & Iornande doceri potest. Getas quoque Apathanizontas vocari, scribit Arrianus. Athanatizontas autem scribendum, ex Herodoti 4. quasi immortales. nam mori se minimè putant. sed ad Zamolxim quendam post obitum meare. de quo plura apud eundem. Patzinacitarum nomine suo tempore innotuisse, tradit Suidas. Hos Dacos vtramque Danubij ripam inhabitasse, ad Hæmum montem etiam, apud Dionem lego. quem sub horum nomine Mœsos quoque comprehendere video. Et Dacos hos eosdem non semel in has Mœsias postea transductos, inferiùs demonstrabimus. Duplicem itaque eandem Daciam ideo facit D. Paullinus, de reditu Nicetæ, hoc versu: *Et Getæ currunt, & vterque Dacus.* Duarum Daciarum in Digestis mentio. At de Mœsis postea. nunc de ipsa vera DACIA, cuius limites facit Geographorum princeps Ptolemæus, Danubium, Tibiscum, Hierasum flumina, & Carpaten montem. Iornandes hinc oriundus, huic ab Oriente Roxolanos tribuit, ab Occasu Tamazites. (Iazyges legere malo, ad hoc inductus rei verisimilitudine: item alterius codicis lectione, qui Taziges habebat.) à Septemtrione Sarmatas & Bastarnas, à Meridie amnis Danubij fluenta. Hæc Dacia, vt idem inquit, in conspectu Mœsiæ trans Danubium corona montium cingitur, duos tantùm habens accessus: vnum per Bontas, alterum per Tabas. (Taphas Xiphilini puto) Succorum angustias his addit Amm. Marcellinus. Hanc Eutropius, Aurel. Victor, Marcel. Comes, Lib. Notitiar. & Historia Miscella, in Mediterraneam & Ripensem diuidunt. Sunt (inter quos Lazius) qui Alpestrem addunt, quo freti antiquorum scripto, mihi ignotum. Vannianum quoque regnum, de quo Tacitus & Plinius, in hoc terrarum tractu videre est. Atque hæc est propriè ipsa prouincia Dacia, quam Eutropius dicit decies centena milliaria in circuitu tenere. Huius regia Zarmisogethusa, quæ postea COLONIA VLPIA TRAIANA AVG. DACIC. ZARMIS. vti in lapidibus inscribitur, denominata ab Vlpio Traiano Imp. fuit. Hic enim eam, & totam regionem, deuicto eius rege Decebalo, in prouinciam redegit. De quo bello à Traiano contra Dacos gesto (quia libri ab ipso, de hoc descripti, quos citat Priscianus grammaticus, periere,) legendus est Dion in huius vita. & videnda cochlea columna à Senatu Romano in huius Foro, vbi hactenus integra superest, erecta. Hanc sua manu delineatam Hieronymus Mutianus pictor celebris edidit, Romæ: foliis centum & triginta. Eandem ibidem explicauit F. Alphonsus Ciacconus commentario docto tam & laborioso, vt spectare in eo hoc bellum potiùs, quàm legere studiosus videatur. Montibus inhærere hanc regionem, scribit Florus, item saltuosam, idem. Curionem enim Dacia tenus venisse, sed saltuum tenebras expauisse, tradit. Deserta Getarum apud Strabonem 7. & Virgiliū sunt, Georg. 3. Gentem indomitam, ait idem. Hirsutos, & intonsos, pellitos, inhumanos, rigidos, truces, braccatos, vocat Statius. Faciem suam pingere, apud Plinium lego. Truculentiorem in Orbe esse nullam, cecinit qui eam vidit non tantùm, sed habitauit, Ouidius. Bellicosam docet Vegetius. vt quibus nempe, summo Poëta teste, pater Gradiuus præsideat. Belli potens, etiam Claudiano nominantur. Scribit ex Aufidio Modesto Philargyrius, cùm ad bella proficiscuntur, non priùs rem capessere, quàm de Istro certum modum haurientes ore, in modum sacri vini, iurarent non se ad patriæ sedem regressuros, nisi hostibus cæsis. & idcirco Virgilium dixisse Istrum coniuratum. Cum Orote (Olore alius codex legit, Role ex Dione lego) rege hos aliquando aduersus Bastarnas malè pugnasse, tradit Trogus: ad cuius vltionem segnitiæ, capturi somnum capita loco pedum ponere, iussu regio cogebantur, ministeriaque vxoribus, quæ antea ipsis fieri solebant, facere. Horum vires olim adeò creuisse, Strabo auctor est, vt ducenta millia hominum in bello educerent. De his quoque hoc Silij fortè, *At gente in Scythica suffixa cadauera trucis, Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.* Dacos quosdam PLISTOS vocari scribit 2. contra Appionem Iosephus: quorum vitam cum Essenorum comparat. Hos CTISTAS Strabonis putauerim, ex Abiorum gente. Atque hæc de Dacia, nunc de Mœsis, qui olim, vt habet ex Homero Dion Prusæus, Mysi dicebantur.

MOESIÆ nomine omnis ea regio, quam Sauus in Istrum incidens, supra Dalmatiam & Macedoniam Thraciamque à Pannonia dirimit, vocari cœpit. in qua Mœsia cum aliæ multæ gentes, tum qui olim Triballi nominati sunt, iique quos hodie Dardanos nominant. Dionis Nicæi hæc sunt verba interprete Xylandro. Iisdem limitibus quoque à Ptolemæo circumscribitur. Plinius etiam hanc à confluentia Saui in Danubium, ad Pontum vsque ab Oriente extendit, & ad Histriam vsque, ab Occidente, Iornandes. Diximus Mœsias quondam dictas Dacias, cuius testem Fl. Vopiscum habeo: qui scribit Aurelianum Imp. hinc oriundum abduxisse ex Dacia populos, atque in Mœsiam collocasse, eamque vocasse suam Daciam, (Aurelianam nempe) quæ nunc duas Mœsias diuidit: Idem Suidas, in voce, Dacia. Prouinciam Daciam, inquit Eutropius, (de eodem Aureliano) in Mœsia collocauit, & est in dextra Danubio in mare fluenti, cùm antea fuerat in læua. Sex. Rufus autem duas Dacias ab eodem in regionibus Mœsiæ ac Dardaniæ factas, tradit. Inde in Codice hæc verba leguntur, *Mediterranea Mysia, seu Dardania.* Sub Dacia comprehensam, præter has dictas regiones,
" quoque fuisse Præualitanam, & partem Salutaris Macedoniæ regionis prouincias, testis est Liber Notitiar. De populis hic aliunde translatis, etiam
" Strabo scribit, suo nempe tempore (quem sub Augusto & Tiberio vixisse constat) ab Aelio Cato, (siue vt ex Dione mauult legere Casaubonus,
" Licinio Crasso) traductos, ex trans Istrum sitis Getis, hominum quingenta millia in Thraciam, & Mysos appellatos. Inscriptio antiqui lapidis extat in Smetij volumine, quæ dicit Ælium Plautium Mœsiæ Proprætorem in hanc plura quàm centum millia Transdanubianorum cum coniugibus ac liberis, & principibus aut regibus suis transduxisse. Hanc Mysiam, siue, vt apud Latinos ferè est, Mœsiā, in SVPERIOREM & INFERIOREM diuidit Ptolemæus. hæc SECVNDA, illa PRIMA vocatur in Codice Iustiniani. Inferiorē nominat Iornandes MINOREM SCYTHIAM: Zosimus SCYTHIAM THRACENSEM: Plutarchus in Mario, SCYTHICAM Ponticam: & eius habitatores Celtoscythas. PONTICA Maritima, siue littoralis Παραλία vocatur apud Polyænum 8. PONTVS simpliciter, non semel ab Ouidio, aliisq. Et sunt qui FLACCIAM nominant: à Flacco quodam Romano, quem his locis aliquando præfuisse, ex Ouidio liquet. Atque à veritate hoc non alienum videtur, ex nomine quo hactenus innotuit, *VVallachia* nempe, siue *Valachia*. Ab Ouidio quoque sub his nominibus, Sarmaticum solum, Geticum littus, Cimmeriū littus, & Barbaria, non semel describitur. Regiones sunt fructuum vberrimæ, adeò, vt teste Solino, Cereris horreum nominauerit Romana antiquitas. Eius incolas Εγχειμάχους, id est, eminus pugnantes, nominari à poëtis, annotauit Procopius 4. Ædificior. *Mysos in plaustra feroces.* &, *Quum Geticu ingēs premeretur Mysia plaustris.* sic de iis Claudianus. *Dant illis animos arcus, plenęq, pharetræ.* Ouidius 1. de Ponto. Scytharum incursionem propulsare, & suis viribus regionem suam defendere, docet Ælianus. Maiorem in modum latrociniis deditos, scriptum reliquit Strabo. *Vix hac inuenies totum, mihi crede, per Orbem, Quæ minùs augusta pace fruatur humus.* vt canit Tomitanus ille exul. Et idem alibi, *In quibus est nemo qui non coryton & arcum, Telaq, vipereo lurida felle gerat.* Quam feri, quam truces fuerint, audi ex Floro, Vnus ducum, ante aciem postulato silentio, Qui vos inquit estis? Responsum inuicem: Romani, gentium domini. Et illi, Ita inquiunt, si nos viceritis. Ab animalium esu hos abstinere, religionis ergò, apud Strabonē Posidonius auctor est. eosque tantum caseo & lacte vesci. Apud eosdem, vt refert Ælianus, cùm equorum genus coit, quidam velut hymenæum quendam, nuptijs præcinunt. vnde cantus suauitate permulsæ equæ mox grauidæ fiunt: & formæ pulchritudine eximios pullos ex sese pariunt. In ea Mœsiæ parte qua Pontica est, vt habet Solinus, herba apparet qua oleum inficitur, quod vocant medicum. hoc ad incendium excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio
" sopitur, quam iactu pulueris. In Mœsia, Dardania regio quoque, quam MYSIAM Mediterraneam vocatam diximus, ex eo nempe quod quam
" longissimè à flumine Danubio sita: de cuius populis, idem auctor hæc, Per vniuersam vitam audio hos ter solummodo in vita lauari: post partum,
" cùm nuptias ineunt, & cùm mortem obierunt. De Triballis Mœsiæ quoque populis, ex Isigono hæc Plinius. Visu effascinant, interimuntque quos
" diutiùs intueantur, iratis præcipuè oculis: quod eorum malum faciliùs sentiunt puberes. Notabilius est, quòd pupillas binas in oculis singulis habeat.
Qui plura de hoc terrarum tractu velit, in primis de situ Mœsiæ Inferioris, adeat Ouidium III. de Ponto, Elegia I. & IIII. & X. De ritu & moribus inueniet apud eundem V. Tristium, Elegia VII. De Danubio siue Istro flumine, quem Europæ fluuiorum regem nominat Ælianus 14. Animal. cap. 23. ab Apollonio 4. Argonauticor. Cornu Oceani vocatur. quia regiones hic descriptas per medium interluit, nonnihil adnotare quoque lubitum. Hunc proxima magnitudine post Nilum omnium fluuiorum Imperij Romani maximum, legimus in Sallustij Fragmentis. Babylonios reges ex Danubio siue Istro aquas inter gazas reposuisse, annotauit Gyraldus, Syntagmate 17. Deorum. Nazianzeni frater Cæsarius in suis Dialogis, dicit hunc vnum esse ex Paradisi fluminibus, eum vtpote, quem sacræ litteræ Phison nominant, quod illi tum facilè concedam, cùm mihi concesserit, sub Paradisi nomine totum comprehendi Orbem terrarum. quod ipsum mihi verisimile. Hunc eundem Danubium tradit Seneca VI. Natural. Europam Asiamque disterminare hoc tamen omnes vtriusque linguæ siue veteres siue recentiores scriptores ad vnū Tanai flumini adscribunt. Et quis quæso Germaniam, quæ vltra hunc fluuium, Asiaticam regionem vnquam somniauit? An mutanda lectio? aut potiùs retinenda, Acronis fide, ad Horatium? vbi tradit Tanaim etiam Danubium dictum. iudicent peritiores. Huius sententiæ videtur Isidorus Originum 17. cap. 9. vbi scribit reubarbarum trans Danubium in solo barbarico nasci. Nasci enim ad Rha fluuium scimus hodie, qui est vltra Tanaim Orientem versus. Vtrumque autem & Danubium & Tanaim, scio hodie ab accolis suis Done nominari. De hoc flumine apud Plinium lego, eius singula ora tanta esse, (vides ea in hac tabula) vt prodatur in quadraginta millia passuum longitudinis vinci mare, dulcemque intelligi haustum. Adiicit Polybius IIII. ex hac huius aquæ in Pontum defluentia, tumulos quosdam fieri ex colluuie deuectæ materiæ, quos nautæ Stethe siue Pectora nominant, vnius diei itinere à littore distantia: in quæ sæpenumerò delati, per noctem nautæ periculum faciunt. Horum meminit quoque Strabo. Qui plura de huius fluminis nomine, natura, fonte, ostiis, fluminibus in eundem delabentibus scire desiderat, Guilielmi Stukij Commentaria ad Arriani Periplum maris Euxini adeat; ibi enim abundè atque doctissimè hæc omnia ab eo describuntur. De Thracibus, Mœsiis, Getis, Dacis, huiusque tabulæ regionibus, & gentibus, qui plura etiam velit, Strabonis librum septimum, eiusque Epitomen legat.

DACIARVM, MOESIARVM; QVE, VETVS DESCRIPTIO.
Vrbes Moesiæ II. incognitę positionis: Accißum, Ansanum, Anthia, Aphrodisias, Bidine, Borcobe, Cabessus, S. Cyrilli, Eumenia, Genucla, Gerania, Ibeda, Latra, Libistus, Mediolanum, Megara, Parthenopolis, Securisca, Talamonium, Thamyris, Theodoropolis, Trozen, Usiditana, & Zigere. Moesiæ I. Daphne, Lędenata, Pincum, Regina, & Zmirna. Daciæ, Aixis, Berzobis, Burgus, Siosta, Sostiaca, et Zerna. Flumina Daciæ, Atarnus, Athres, Atlas, Auras Lyginus, Maris, et Noes. Mons, Coegenus.
Ex conatibus Abrahami Ortelij. 1595.
Cum Privilegijs decennalib. Imp. Reg. et Cancellarię Brabanticę.
NOBILISS. DNO IOANNI GEORGIO A WERDENSTEIN ECCLESIAR. AVGVSTANAE, ET EYCHSTETENSIS CANONICO, SERENISSIMI DVCIS BAVARIAE CONSILIARIO, SVPREMOQ. BIBLIOTHECARIO, ABRAH. ORTELIVS AMORIS MNEMOSYNON HOC DD.
Præfuit his Grecine locis modò Flaccus, et illo
Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit.
Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli:
Hic arcu fisos terruit ense Getas.
Ovid. 4. de Ponto, Eleg. 9.
Septentrio
Meridies
Oriens
Occidens
SARMATIAE EVROPEAE PARS
GERMANIAE PARS
PANNONIAE PARS
DALMATIAE PARS
THRACIAE PARS
PROPONTIDIS PARS
PONTI EVXINI, SARMATICI, SIVE SCYTHICI PARS
DACIA MEDITERRANEA, QVAE ZINA CAE SCYTHAE
TRANSLVCVM
GEPIDI
DACIA RIPENSIS
DARCODOMARVM PROVINCIA
VANNIANVM REGNVM
TRANSDANVBIANI
MOESIA I. SIVE SVPERIOR.
MOESIA II. VEL INFERIOR
PONTVS
SCYTHIA MINOR
DARDANIA
IAZYGES METANASTAE
Roxolani
Bastarnæ
ISTRICI
Salmydessus Sinus
Sagaricus Sinus
Carpates mons
Sarmatici montes